

Het EEG-landbouwbeleid en de bosbouw

Agricultural policy in the Common Market; outlooks and consequences for forestry

H. A. van der Meiden
Stichting Industrie-Hout

Inleiding

Het is moeilijk zich aan de indruk te onttrekken dat de bosbouw in Nederland in het algemeen een niet al te geïnteresseerde, nogal afwachtende houding aanneemt ten opzichte van de voorstellen van de Europese Commissie om aan een aanzienlijke oppervlakte landbouwgronden een andere bestemming te geven. In onze bosbouwpers is weinig aandacht te besteed aan de mogelijkheden en aan de consequenties van het Plan Mansholt voor de bosbouw (11, 6, 7, 8).

Dit is te betreuren, omdat inbreng van kennis en visie van de bosbouw nodig is voor een evenwichtig beleid bij het veranderen van de bestemming van landbouwgrond. Die kennis zal daarom zo spoedig en zo ruim mogelijk aanwezig moeten zijn, en mede daardoor die visie zo goed mogelijk gefundeerd en uitgebalanceerd. Dat de hierboven genoemde weinig actieve houding niet met de realiteit overeenstemt, zal hopelijk blijken in het komende najaar, als in de bijeenkomst van de Studiekring van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging het Plan Mansholt, voor zover het perspectieven voor bebossing biedt, ter sprake komt.

Voorlopig echter heeft m.i. Prillewitz gelijk, als hij schrijft (10): "Van belang is dat het produktiebos zich nu zou kunnen gaan uitbreiden op de in het algemeen wat betere gronden dan waarop het huidige bosareaal is geconcentreerd. Bovendien doet de kans zich nu voor dat door het vormen van grote eenheden van opgaand produktief bos, de ook in de bosbouw zo zeer gewenste schaalvergroting wordt bereikt. Jammer genoeg lijkt het erop dat door de huidige economische moeilijkheden in de bosbouw de aandacht er meer gericht is op financiële ondersteuning door de Overheid dan op uitbreiding van het areaal, waardoor een kwantitatief en regionaal bepaalde claim, zoals hiervoor van de kant van natuur- en landschapsbescherming werd vermeld, niet zeer binnenkort uit bosbouwkring mag worden verwacht". Aldus Prillewitz.

Het is niet de bedoeling om in dit artikel de mogelijkheden van het Plan Mansholt voor de bosbouw te belichten, omdat ik dit gaarne en met veel vertrouwen overlaat aan de bovengenoemde bijeen-

Summary

A survey is given of recent proposals made by the European Commission of the Common Market to the Board of Ministers, May 1970. These proposals refer to directives for the Members of the Common Market in connection with their agricultural policy. Author describes especially the proposed directive IV concerning the reduction of the agricultural area.

He emphasizes that the proposals involve many prospects and consequences for forestry, which however does not sufficiently distinguish them. This is a remarkable fact in view of the increasing demand for more forests, caused by the alarming developments of the European wood balance, by the need of recreation area and by the importance of tree plantations for a livable environment.

Forestry must engage rapidly with a number of activities:

- 1 A quantification of the need of more forest, as well for wood production as for other aims.
- 2 A study how far this need for afforestation can be co-ordinated, geographically, with the reduction of the agricultural area.
- 3 An inventarisation of the technical problems connected with the afforestation of agricultural lands. Especially the provisioning with planting material will demand a thorough analysis of the possibilities offered by the commercial nurseries, regarded their actual structure.
- 4 A study on the economical and organizing aspects of the afforestation of agricultural lands. A more realistic approximation of afforestation costs is necessary; these are considerably overestimated by some people involved in the planning of new forests.
- 5 An analysis of financing aspects.
- 6 A mutual consultation between all who are involved in forest policy. This consultation must lead to proposals concerning national and European measures, to be taken in order to promote an effective afforestation of agricultural lands.

komst van de Studiekring. In het vervolg is slechts in aansluiting op het artikel van het Staatsbosbeheer (11) over het oorspronkelijke Plan Mansholt, een overzicht gegeven van de "nieuwe versie" van dit plan (3), met name uiteraard voor zover het gaat om verandering van de bestemming van landbouwgronden.

Voorzets worden enkele problemen, die nu op de bosbouw afkomen, op een rij gezet.

De nieuwe versie van het "Plan Mansholt"

Het oorspronkelijke plan, getiteld "Programma Landbouw 1980" werd eind 1968 gepubliceerd. Vanaf het moment dat van dit ambitieuze stuk iets bekend werd, ontstonden in alle EEG-landen hevige discussies. Men kan de sindsdien verlopen tijd een periode van "wennen" noemen, die toch wel, na uitvoerige polemieken, geleid heeft tot aanvaarding van de algemene principes van het plan. In mei van dit jaar is het grootste deel van de ideeën van het oorspronkelijke Plan Mansholt verwerkt in een aantal voorstellen van de Europese Commissie, die zijn voorgelegd aan de Raad van Ministers.

De Commissie is in haar nieuwe voorstellen kennelijk tegemoet gekomen aan praktische bezwaren van verschillende kanten, door niet de vorm van *verordeningen* maar die van *richtlijnen* te kiezen. Een richtlijn geeft de lid-staten veel meer vrijheid bij het uitvoeren van de maatregelen, en brengt aldus veel meer activiteiten bij hen onder.

De nieuwe voorstellen voor de landbouwhervorming zijn onderverdeeld in zes hoofdstukken:

I De modernisering van landbouwbedrijven. (De Commissie wil weliswaar efficiënte bedrijven bevorderen, maar laat de veelomstreden begrippen "moderne landbouwonderneming" en "produktie-eenheid" vallen. Men streeft naar een arbeidsinkomen per bedrijf van minimaal f 15.000,-; alleen dergelijke bedrijven zouden op den duur nog een subsidie kunnen ontvangen.)

II Bevordering van bedrijfsbeëindiging in de landbouw en gebruik van cultuurgrond voor verbetering van de landbouwstructuur.

De Commissie stelt voor een ouderdomsrente van jaarlijks \$ 1.000 (minus wettelijk ouderdomspensioen) aan boeren van 55 jaar en ouder die hun bedrijf willen staken; deze toeslag wordt ook verleend aan vaste werknemers en medewerkende familieleden van deze boeren. Daarnaast wordt voorgesteld de toekenning van een premie van acht maal de pachtwaarde van de vrijgemaakte cultuurgrond aan boeren beneden 55 jaar. Jongere boeren moeten een herscholing ontvangen. Het vrijkomende areaal zal moeten worden gebruikt voor structuurverbetering).

III Economisch-sociale voorlichting en beroeps-

scholing van in de landbouw werkzame personen. IV Beperking van het landbouwareaal. (Hierop ga ik in het vervolg van dit artikel verder in).

V Aanvullende bepalingen van de richtlijn betreffende de modernisering van landbouwbedrijven en van die betreffende de bevordering van bedrijfsbeëindiging.

VI Een voorstel tot aanpassing van de verordening van de EEG betreffende de producentengroeperingen.

In het vervolg van dit artikel wordt alleen gesproken over hoofdstuk IV, *hoewel men zich wel moet realiseren dat dit uiteraard een onderdeel vormt van het geheel van voorstellen.*

Richtlijn betreffende de beperking van het landbouwareaal

In de toelichting van de Commissie aan het begin van de voorgestelde richtlijn kan men o.a. het volgende lezen:

"In dit voorstel . . . wordt gestreefd naar het vinden van een duurzame oplossing voor het vraagstuk van de overschotten door vermindering van het landbouwareaal in de Gemeenschap. . . Deze vermindering kan zeer goed bereikt worden door landbouwgronden te bestemmen voor bebossing, en voor doeleinden verband houdende met recreatie en volksgezondheid. Hiertoe zal een steunregeling moeten worden ingevoerd. Dergelijke bestemmingen hebben het voordeel dat zij niet alleen landbouweconomie dienen, maar ook andere belangen van de Gemeenschap dienen. De houtmarkt wordt gekenmerkt door een duidelijke invoerbehoefte welke nog voortdurend toeneemt; in deze omstandigheden is een aanzienlijke toename van de houtproductie verantwoord. Voorts kan bebossing de luchtvervuiling tegengaan en gronderosie voorkomen. Bebossing geeft voormalige landbouwers, die ervaring op dit gebied hebben, de mogelijkheid werk te vinden in de bosbouw, waardoor zij niet van woonplaats zullen behoeven te veranderen. De bestemming van landbouwgrond voor doeleinden verband houdende met recreatie en volksgezondheid betekent een sociaal-politieke noodzaak, gezien de vermindering van de arbeidstijd en de uitbreiding van de overbevolkte industriecentra".

Het zal duidelijk zijn dat de Commissie in zijn motivering rekening heeft gehouden met *alle* economische mogelijkheden die bosaanleg biedt.

In de *overwegingen* van de Commissie wordt opgemerkt dat bebossing van landbouwarealen een aanzienlijke investering vergt, waarvoor een omvangrijke steun noodzakelijk blijkt. Vervolgens wordt opgemerkt dat bossen slechts op lange termijn inkomsten opleveren, en dat men dus de besteding van landbouwareaal voor bebossing, recreatie en volksgezondheid voldoende aantrekkelijk moet maken

in vergelijking met het verpachten of verkopen van deze gronden. (*Ik wijs erop dat hier zeer duidelijk het bebossen als alternatief voor het verpachten of verkopen wordt genoemd, dat dus vooral wordt gedacht aan bebossing van gronden door de huidige eigenaren!*). De Commissie overweegt verder dat dit aantrekkelijk-maken alleen kan worden bereikt door gedurende de periode waarin het bos geen inkomsten oplevert een jaarlijkse steun te verlenen. Hierop wordt later nader ingegaan. Voorts vinden wij onder de overwegingen van de Commissie dat voor eigenaren die hun landbouwgronden bestemmen voor doeleinden in verband met recreatie en welzijn, deze bestemmingsverandering niet minder voordelig mag zijn dan bebossing.

Het eerste deel van de door de Commissie voorgestelde richtlijn heeft betrekking op de *niet-uitbreiding van het landbouwareaal*. Hierin wordt geregeld dat de lid-staten nieuwe landaanwinningsprojecten zó ontwerpen dat deze nieuwe gronden niet worden bestemd voor landbouwproductie. Voorts moeten de lid-staten hun projecten die nog in studie zijn of met de uitvoering waarvan onlangs is begonnen, zodanig herzien dat de agrarische bestemming van de gronden wordt beperkt.

In dit eerste gedeelte wordt ook vastgelegd dat alle maatregelen moeten worden genomen om te voorkomen dat woeste gronden, bossen en andere gronden met een niet-landbouwkundig gebruik worden omgezet in landbouwgronden.

Het tweede gedeelte gaat dan over het *bestemmen van landbouwgronden voor bebossing en voor "doeleinden die verband houden met recreatie en volksgezondheid"*.

Zoals bekend gaat het hier in eerste instantie om 5 miljoen ha in de EEG gedurende tien jaren, hoewel Hupkes (5) en anderen met hem erop hebben gewezen dat deze vermindering van de oppervlakte landbouwgronden, die slechts ruim 1/2% per jaar zou zijn, niet als overdreven ambitieus moet worden beschouwd. Hupkes merkt dan ook op dat het streefcijfer van 5 miljoen ha nog aanmerkelijk dient te worden verhoogd.

Artikel 3 van de richtlijn geeft het principe van de steunregelingen aan, terwijl in artikel 4 en 5 deze steun nader wordt omschreven. Artikel 3, par. 1 luidt als volgt:

"De lid-staten:

- a voeren een steunregeling in waardoor op duurzame wijze landbouwgrond aan de landbouwproductie kan worden onttrokken, hetzij door bebossing, hetzij door bestemming voor doeleinden welke verband houden met recreatie en volksgezondheid;
- b stellen hiertoe regionale programma's op voor bebossing, recreatie en volksgezondheid".

Voorts wordt er in artikel 3 op gewezen dat de sub b genoemde regionale programma's in gebie-

den, waarvoor een algemeen economisch ontwikkelingsplan van kracht is, met dat plan in overeenstemming moeten zijn, dat ze zo mogelijk moeten leiden tot rationeel te beheren en te exploiteren boscomplexen, en dat ze rekening moeten houden met de vooruitzichten voor de houtafzet. In de artikelen 4 en 5 wordt meer exact op de voorgestelde steunmaatregelen ingegaan. Men kan hierbij vier onderdelen onderscheiden:

1 De toekenning van een subsidie bij de bosaanleg, die minstens 80 en hoogstens 90% van de bebossingskosten bedraagt. Deze kosten omvatten: bodemvoorbereiding, zaai- en plantgoed, het zaaien en planten, beschermingsmaatregelen incl. afrasteringen, en het onderhoud incl. inboeten voor hoogstens drie jaar. De subsidie kan worden verleend aan eigenaren van oppervlakten cultuurgrond die overgaan tot "bebossing van een deel of van het geheel van deze oppervlakte". In artikel 9 wordt vermeld dat de lid-staten vaststellen wat de minimumoppervlakte te bebossen cultuurgrond is, welke voor de subsidie in aanmerking komt. Dit minimum mag echter niet lager zijn dan 3 ha, aldus het voorstel.

2 Eigenaren die oppervlakten cultuurgrond, die zij zelf exploiteren, geheel of gedeeltelijk willen bebossen, kunnen in aanmerking komen voor een steun tot een bedrag dat tenminste gelijk is aan de gemiddelde pachtwaarde, en wel gedurende een periode van minstens negen jaar, vanaf het ogenblik van de bosaanleg. Deze pachtwaarde wordt vastgesteld aan de hand van de pacht van vergelijkbare niet-beboste oppervlakten cultuurgrond in het betreffende gebied. Het gaat hier om eigenaren die in aanmerking komen voor toepassing van de maatregelen voor bedrijfsbeëindiging in de landbouw, voorgesteld in hoofdstuk II van het nieuwe landbouwprogramma (zie eerder).

3 Eigenaren van landbouwgronden, die hun grond verpacht hebben en wier pachters in aanmerking komen voor toepassing van maatregelen in het kader van bevordering van de bedrijfsbeëindiging (hoofdstuk II), kunnen gedurende tenminste negen jaar een jaarlijkse steun ontvangen, indien zij hun gronden bebossen. Deze steun is gelijk aan minstens 30% en hoogstens 50% van de gemiddelde pachtwaarde van de grond.

4 Gedurende een periode van minstens negen jaar wordt voor landbouwgronden die worden bebost een subsidie gegeven, gelijk aan de verschuldigde grondbelasting.

Alle bovengenoemde steun wordt gekoppeld aan een verbintenis van de begunstigde, dat hij gedurende de eerste negen jaar na bosaanleg geen hem toebehorende en niet voor de landbouw in gebruik zijnde grond gaat exploiteren ten behoeve van de agrarische productie. Verder moet er met nadruk

op worden gewezen dat, waar men spreekt over bestemmingsverandering van landbouwgronden, deze gronden *gedurende tenminste drie jaar vóór het van kracht worden van deze richtlijn voor de landbouwproductie in gebruik moeten zijn geweest*, gedurende welke periode zij een bepaalde, door de lid-staten vast te stellen minimale opbrengst moeten hebben opgeleverd.

Het is bijzonder goed gezien dat de Europese Commissie, zoals reeds uit zijn overwegingen bleek, niet alleen een subsidie voor de aanleg van het bos verleent, maar ook een premie wil uitkeren gedurende een aantal jaren daarna, te beschouwen als een overgangperiode waarin aldus toch nog jaarlijks inkomsten van de grond worden verkregen. Velen zullen met mij de ervaring hebben dat een subsidie op aanleg van nieuw bos in verreweg de meeste gevallen toch niet een voldoende stimulans is om bebossing van landbouwgronden te realiseren, omdat de grondeigenaar overwegende bezwaren heeft tegen het feit dat pas na een langere periode na de aanleg de eerste inkomsten uit bos worden verkregen.

In par. 2 van artikel 4 kan men lezen dat de lid-staten passende maatregelen moeten nemen in het geval eigenaren van landbouwgronden deze bestemmen "voor doeleinden verband houdend met recreatie en volksgezondheid, en daarbij eigenaar van de grond blijven".

Deze maatregelen moeten inhouden dat de financiële voordelen voor de bij deze bestemmingsverandering betrokken grondeigenaren niet geringer zijn dan die voor eigenaren, welke hun gronden bebossen.

Men zal m.i. nog wel enige moeilijkheden ontmoeten bij het in dit verband nader definiëren van "recreatie en volksgezondheid". Het zou beter zijn indien in een eventuele definitieve richtlijn tot uiting komt wat de Commissie onder deze wel zeer ruim te interpreteren begrippen verstaat.

Financiële aspecten

Hoewel het bij de nieuwe voorstellen niet gaat om een EEG verordening maar om richtlijnen voor de lid-staten, heeft de Europese Commissie zich toch de mogelijkheid tot een zekere controle geschapen door de bepaling dat 50% van de kosten, verbonden aan de eerdergenoemde subsidies, door de Gemeenschap via het FEOGA (Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw) kunnen worden vergoed. Deze kosten worden geraamd op \$ 185 miljoen voor de eerste vijf jaar. In totaal acht men voor de realisering van het plan, 5 miljoen ha aan de landbouwproductie te onttrekken, een periode van tien jaar noodzakelijk.

De lid-staten moeten de Commissie in kennis stellen van alle wettelijke of bestuursrechtelijke bepa-

lingen, welke zij denken vast te stellen in verband met de toepassing van de richtlijn, evenals van bepalingen die al zijn vastgesteld vóór het van kracht worden van de richtlijn en die de uitvoering daarvan mogelijk maken. Slechts als op deze ontwerpen resp. reeds eerder vastgestelde bepalingen door de EEG gunstig is beschikt, kan gerekend worden op vergoeding van de uitgaven, die door de lid-staten ten behoeve van bestemmingsveranderingen van landbouwgronden zijn gedaan.

De lid-staten moeten de Europese Commissie vóór 1 juli 1972 in kennis stellen van de regionale programma's, genoemd in artikel 3, welke dienen te worden opgesteld voor het bestemmen van landbouwgronden voor bebossing, recreatie en "volksgezondheid". Dit is van belang omdat in artikel 8 wordt bepaald dat de subsidie op de bosaanleg, dus de hiervoor onder 1) genoemde vorm van steun, vanaf 1 juli 1972 slechts door de Gemeenschap mede gefinancierd kan worden indien de bossingen worden uitgevoerd in het kader van de genoemde programma's.

Wat staat de Bosbouw te doen?

Zoals reeds in de inleiding is aangeduid, bespeurt men een zekere scepsis in de bosbouw ten aanzien van de mogelijkheden, hem door het Plan Mansholt geboden. Dit is niet geheel onbegrijpelijk. Immers is, zoals Hupkes (5) het uitdrukt, de discussie over de voorgestelde veranderingen in de landbouwstructuur, althans op het niveau van de Raad, nog maar nauwelijks begonnen en is het effect ervan op het EEG landbouwbeleid navenant.

Deze auteur zegt echter ook: "De invloed ervan op het denken van de agrariërs zelf, en op de publieke opinie, kan niet gemakkelijk worden overschat. De structurele ontwikkelingen in de landbouw zijn er ongetwijfeld belangrijk door versneld en wel in hoofdzaak in de richting die door het Memorandum wordt aangegeven. . ."

En dit pleit nu juist weer niet voor een afwachtende houding.

Dat men buiten de bosbouw wel degelijk paraat is en de mogelijkheden, door structurele veranderingen in de landbouw geboden, direct heeft verkend, blijkt uit het artikel van Prillewitz (10). In zijn zeer lezenswaardige studie gaat deze medewerker van de Rijksplanologische Dienst in op mogelijke bestemmingen van het aan de landbouw te onttrekken areaal. Zo vermeldt hij dat van de kant van de natuur- en landschapsbescherming een gedetailleerde claim verwacht kan worden (60.000 ha). Voorts zou voor het maken van tweedewoningcomplexen 30.000 ha nodig zijn, en voor het realiseren van landschapsreservaten 10.000 ha. Het aanleggen van boscomplexen moet in zijn beschouwingen een restpost worden, noodgedwongen doordat hij een

claim van de bosbouw mist; hij heeft deze restpost berekend op 55.000 ha.

Het is bijzonder jammer dat de bosbouw, die in Nederland nog nimmer een dergelijke kans op uitbreiding van het bosareaal heeft gekend maar die ook nimmer met een zo interessante uitdaging is geconfronteerd, zich hierbij tot dusverre niet erg actief betoont. Toch beschikt de bosbouw over veel troeven:

1 Er is duidelijk sprake van een toenemend, groot tekort aan hout in de EEG landen, zoals ik elders aan de hand van FAO- en ECE-gegevens reeds meermalen heb beklemtoond (7, 8). Deze ontwikkeling is evident en ook zeer verontrustend, heeft bovendien in snel tempo tot grote verbeteringen bij de houtafzet aanleiding gegeven. Hierom is er alle reden om aan dit aspect bij de bebossing van landbouwgronden grote aandacht te besteden.

Dit gebeurt dan ook in de voorstellen van de Commissie, maar eveneens door de bosbouw zelf in een land als Frankrijk, dat bepaald niet achterloopt waar het gaat om het benutten van mogelijkheden, op welk terrein dan ook door de EEG geboden! De behoefte aan meer bos voor het opvangen van een binnen enkele decennia elders niet meer te dekken houttekort (8) is aanzienlijk.

In een interview met het Financieële Dagblad (1) heb ik erop gewezen dat een aanvullend bosareaal van 200.000 ha alleen al voor de papierindustrie in Nederland noodzakelijk zou zijn, wil deze over enkele decennia althans een redelijk deel van zijn grondstoffen uit eigen land kunnen dekken. Op deze kwantificering hoop ik tijdens de Studiekringdag in november terug te komen.

2 Het is moeilijker om de behoefte aan bos als milieu voor de recreatie te kwantificeren, maar geen mens kan ontkennen dat deze behoefte juist in ons land met een zo gering bospercentage bijzonder groot moet zijn. Het mag als voldoende bekend worden verondersteld dat vele planologische ontwerpen en recreatieplannen zich met dit onderwerp bezighouden.

3 Een steeds toenemende belangstelling onder vinden andere mogelijkheden die het bos biedt, met name die in verband met de bescherming van ons milieu. Deze betekenis van het bos zal, gezien de huidige belangstelling voor dit onderwerp, zeer zeker binnen afzienbare tijd tot een duidelijke kwantificering van de daaruit voortvloeiende behoefte aan bos en andere beplantingen kunnen leiden.

Men mag stellen dat in ons land het bos in zijn veelzijdige betekenis nog nimmer zo in de publieke belangstelling heeft gestaan als in de laatste jaren het geval is. Hierdoor wordt de bosbouw uit de onopvallende en bepaald niet offensieve positie getrokken waarin hij decennia lang heeft verkeerd.

Wij moeten de uitdaging, die door de ontwikke-

lingen in de landbouwstructuur maar ook door de steeds toenemende belangstelling van derden voor het bos op ons afkomt, aanvaarden en de mogelijkheden daarvan benutten. Daarvoor is op korte termijn onderzoek, veel intern beraad én besluitvorming noodzakelijk.

Het volgende zal onder meer moeten gebeuren:

1 De behoefte aan meer bos, zowel voor de houtproductie als voor andere mogelijkheden die het biedt, moet zo veel mogelijk worden gekwantificeerd.

2 Onderzocht moet worden in hoeverre de plaats, waar het bos in verband met de daaraan bestaande behoeften moet komen, kan worden gecoördineerd met de mogelijkheden die de noodzakelijke herstructurering van de landbouw biedt (zie ook Prillevitz).

3 Voor zover nog niet geschied, zullen de teelttechnische mogelijkheden voor bebossing van landbouwgronden moeten worden onderzocht. Waarschijnlijk hoeven hierbij geen grote moeilijkheden te worden verwacht, met uitzondering van het dringend om een oplossing vragende probleem van de plantsoenvoorziening.

4 Er zullen uitspraken moeten komen over de economische en organisatorische mogelijkheden van de bebossing van landbouwgronden, waarbij ook betrokken moeten worden factoren als areaalgrootte, eigendomsvorm en inrichting. Dit kan uiteraard niet los worden gezien van de houtsoortenkeuze.

Men zal tot een reële vaststelling van en voorlichting over de bosaanlegkosten moeten komen, omdat hierover misverstanden blijken te bestaan. Zelfs in kringen die direct bij de bosaanleg zijn betrokken worden cijfers genoemd als f 25.000,- voor de zuivere aanleg inclusief het eerst onderhoud van één hectare bos (zie o.a. het gepubliceerde voorontwerp van het Recreatiegebied Spaarnwoude). Een dergelijk bedrag is, afhankelijk van de gebruikte houtsoorten, zes à twintig maal te hoog (4) en vormt een anti-propaganda voor bosaanleg!

5 Evenals reeds in vele andere landen is geschied, moet de bosbouw zich intensief gaan bezinnen over financieringsmogelijkheden. Tot dusverre heeft men als enige bron, naast eigen geldmiddelen, de overheidsfinanciën beschouwd. Wellicht zijn er daarnaast andere mogelijkheden te vinden zoals die o.a. in Frankrijk, Finland (9) en het zuiden van de Verenigde Staten (2) zijn gerealiseerd. Men zal dan echter wel over meer bedrijfseconomische resultaten van bosbedrijven moeten beschikken dan nu het geval is, eventueel aan de hand van modellen.

6 Het is noodzakelijk dat diegenen, die direct bij het bosbouwbeleid in ons land zijn betrokken, mede op grond van antwoorden op de hiervoor genoemde vragen overleggen welke politiek ten aanzien van de

uitbreiding van ons bosareaal moet worden voorgestaan. Men zal op grond daarvan aanbevelingen kunnen doen, zowel nationaal als in EEG-verband. Dat dit overleg bepaald niet kan wachten wordt beklemd door het feit dat vóór 1 juli 1972 regionale plannen voor bebossing van landbouwgronden in Brussel moeten zijn ingediend.

Literatuur

- 1 Anonymus. 1970. Papierindustrie alleen al heeft minimaal 200.000 ha produktiebos extra nodig. Financierende Dagblad 6-1.
- 2 Cantrell, J. O. 1970. Forest incentive programs in the Southern United States. Pulp Paper Mag. Can. 71 (11/12): (167-171).
- 3 Europese Commissie. 1970. Landbouwhervorming. Publ. blad Europese Gemeenschappen, 13 (C 70).
- 4 Goor, C. P. van, K. R. van Lynden en H. A. van der Meiden. Houtsoorten voor nieuwe bossen in Nederland. Kon. Ned. Heldemaatschappij 1969 (116 pag.).

5 Hupkes, C. M. 1970. Het EEG-programma "Landbouw 1980" en de landbouwoverschotten. Landbouwk. Tijdschr. 82 (5): 207-210.

6 Meiden, H. A. van der. 1969. De betekenis van bedrijfseconomische bosmodellen voor bosbeheer en bosbouwbeleid. Ned. Bosb. Tijdschr. 41 (3): 67-74.

7 Meiden, H. A. van der. 1970. Ontwikkeling en perspectieven van de populierenteelt. Ned. Bosb. Tijdschr. 42 (1): 5-12.

8 Meiden, H. A. van der. 1970. Een nieuwe houtmarktprognose, deel 5. Houtwereld 23 (13): 455-459.

9 Meiden, H. A. van der, en J. T. Wassink. 1967. Financiering van bosbouw en houtindustrie (Verslag Vle Wereld Bosbouw Congres, Madrid 1966). Ned. Bosb. Tijdschr. 39 (3): 132-139.

10 Prillewitz, F. C. 1969. Gronden uit de cultuur. Landbouwk. Tijdschr. 81 (10): 311-329.

11 Staatsbosbeheer. 1969. Het Plan Mansholt en de daarin voorgestelde maatregelen op het gebied van de produktiestructuur. Ned. Bosb. Tijdschr. 41 (2): 39-41.

Persbericht Ministerie van Landbouw en Visserij

Ir. J. A. P. Franke op zijn verzoek ontheven van functie directeur-generaal van de voedselvoorziening en de visserijen; herstructurering departementale organisatie

De directeur-generaal van de voedselvoorziening en de visserijen van het ministerie van landbouw en visserij sinds februari 1953, de heer *ir. J. A. P. Franke*, zal op zijn verzoek binnenkort van zijn functie worden ontheven. Minister *ir. P. J. Lardinois*, in de motivering van het verzoek erkennende, dat de uitoefening van de belangrijke en veeleisende functie aanhoudend grote geestelijke en lichamelijke inspanning - nationaal en internationaal (EEG) - in een lange reeks van jaren van de heer Franke heeft gevergd, heeft zich node bij het besluit van de directeur-generaal neergelegd.

Wel heeft de heer Franke, die nog geen besluit over zijn toekomstige werkkring heeft genomen, zich op verzoek van de Minister bereid verklaard nog enige tijd ter beschikking te blijven in verband met een voorgenomen herstructurering van het departement.

Naar het Ministerie van Landbouw en Visserij verder mededeelt, heeft minister Lardinois namelijk naar aanleiding van de gewijzigde situatie besloten tot hergroepering van de taken en een nieuwe indeling van de werkterreinen der twee directoren-generaal van het departement. De tegenwoordige directeur-

generaal van de landbouw, de heer *ir. J. W. Wellen*, zal de leiding op zich nemen van een directoraat-generaal, dat zich dan zal uitstrekken over alle directies, die zich bezig houden met landbouwproductie, handel en verkoop van agrarische producten. In dit directoraat-generaal zullen naast de directies van het tegenwoordige directoraat-generaal voedselvoorziening (zonder visserijen), de directies landbouwonderwijs, landbouwkundig onderzoek, bedrijfsontwikkeling en verder de veeartsenijkundige dienst en de planteziektenkundige dienst worden opgenomen.

Voorts kan de benoeming tegemoet worden gezien van de heer *ir. S. Herweijer*, thans directeur van de cultuurtechnische dienst, tot directeur-generaal aan het ministerie van landbouw en visserij. De heer Herweijer, in wiens opvolging nog zal moeten worden voorzien, zal belast worden met de leiding van het tweede directoraat-generaal, waarin alle bemoeienssen van het ministerie met de grond en het water worden ondergebracht. Dat geldt derhalve voor de cultuurtechnische dienst en de stichting beheer landbouwgronden, grond- en pachtzaken, staatsbosbeheer, faunabeheer, de directie der visserijen, alsmede planologische en milieuhygiënische aangelegenheden.

Minister Lardinois stelt zich voor, dat de nieuwe departementale structuur met ingang van 1 januari 1971 zijn beslag zal krijgen.